

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum passio adiuncta merito diminuat aliquid de merito.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

Ad Sextum dicendum, qd difficultas per se impedit voluntarium: sed per accidens auget inquantum aliquis difficultati contra conatur. Ipsa tamen difficultas ad satisfactionem facit, ratione poenalitatis.

ARTICVLVS VII.

Utrum passio coniuncta merito diminuat ipsam.

PRIMO queritur, utrum passio adiuncta merito diminuat aliquid de merito. scilicet quis plus mereatur, utrum ille qui bene facit pauperi cum quadam compassione misericordiae, vel qui facit absque omni passione ex solo iudicio rationis. Et videtur quod plus mereatur, qui facit ex solo iudicio rationis. Meritum enim peccato opponitur: sed plus peccat, qui ex sola electione facit peccatum, quam qui peccat ex passione instigatus. primum enim dicitur peccare ex certa malitia, secundus ex infirmitate. ergo plus mereatur, qui facit aliquid bonum ex solo iudicio rationis, quam qui facit cum aliqua passione misericordiae. Sed dicendum, quod ad hoc, quod aliquid sit meritum, vel actus virtutis, non solum requiritur bonum, quod fit, sed modus quo bene fiat, quod non potest esse sine affectione misericordiae.

¶ 2 Sed contra, Ad hoc quod aliquid actus bene fiat, tria requiruntur secundum Philosophum 2. Ethico. scilicet voluntas eligens actum, ratio medium in actu constituens, relatio habitus in finem debitum. Haec autem omnia possunt esse sine passione misericordiae in eo, qui dat eleemosynam. ergo sine ea potest esse, non tantum id, quod fit, sed bene fieri: probatio media. Omnia enim tria praedicta fiunt per actum voluntatis, & rationis: sed actus voluntatis, & rationis non dependet a passione: quia ratio, & voluntas mouent inferiores vires in quibus sunt passiones, motio autem motoris non dependet a motu mobilis. ergo tria praedicta possunt esse sine passione.

¶ 3 Praet. Ad actum virtutis discretio rationis exigitur. vnde Greg. dicit in Moralibus, quod nisi ceterae virtutes ea, quae appetunt prudenter agant, virtutes esse nequaquam possunt. Passiones autem omnes impediunt iudicium, vel discretionem rationis: vnde dicit Salustius in Catilinario, omnes homines, qui de rebus dubijs consultant ab ira, amore, odio, misericordia, vacuos esse debent: non enim animus facile verum prouidet, ubi afficiunt ista. ergo huiusmodi passiones diminunt de laude virtutis, & ita de merito.

¶ 4 Praet. Concupiscibilis non minus impedit iudicium rationis, quam irascibilis: sed passio irascibilis actui virtutis adiuncta turbat iudicium rationis. vnde dicit Greg. quod ira per zelum turbat iudicium rationis. ergo &c.

¶ 5 Praet. Virtus est dispositio perfecti ad optimum, ut dicitur in 7. Physico. ergo id magis est virtuosum in nobis per quod magis appropinquamus perfectis: sed Deo, & angelis magis assimilantur operantes ex iudicio rationis sine passione: Deus enim punit sine ira, & releuat passionem misericordiae, sine misericordiae passione. ergo magis est virtuosum facere bonum sine his passionibus.

¶ 6 Praet. Virtutes purgati animi sunt ceteris digniores: sed sicut dicit Macrobius super somnium Scipionis, virtutes purgati animi faciunt passiones penitus obliuisci. ergo actus virtutis, sine passione factus, est laudabilior, & magis meritorius.

¶ 7 Praet. Quanto amor charitatis in nobis est magis a carnali amore depuratus, tanto est laudabilior: non enim carnalis, sed spiritualis inter nos debet esse dile-

Actio, ut Augustinus dicit in regula: sed passio amoris cum quadam carnalitate est. ergo actus charitatis sine passione amoris est laudabilior, & eadem ratio est de alijs passionibus.

In 3. regula cap. 4. in fine como 3.

¶ 8 Praet. Tullius dicit in lib. de Offic. benevolentiam non ardore quidem amoris, sed stabilitate mentis esse decet: ardor autem ad passionem pertinet, ergo passio diminuit laudem actus virtutis.

Ca. 4. a medio tom. 5.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit 14. de Ciuit. Dei, dum huius vitae infirmitatem gerimus si passiones omnino nullas habeamus, tunc non recte viuimus, vituperabat enim & deridebatur Apostolus quosdam, quos etiam esse dixit sine affectione, culpauit illos factis Psalmista de quibus ait, Psal. 68. Sustinui qui simul contristaretur & non fuit, & sic videtur quod sine passionibus non possumus recte viuere.

¶ 2 Praet. Augustinus dicit 9. de Ciuit. Dei, irasci peccati ut corrigatur, contristari pro afflictio, ut liberetur, timere periclitanti, ne pereat, nescio, utrum quisquam sana consideratione reprehendat. Nam & misericordiam Stoicorum est solere culpae, & ita longe melius & humanius & piorum sensibus accommodatus locutus est Cicero ubi ait: nulla de virtutibus tuis nec admirabilior, nec gratior misericordia est, & sic idem quod prius.

Ca. 5. & lib. 14. c. 9. to. 3.

RESPON. Dicendum, quod passiones anime in duplici ordine se possunt habere ad voluntatem, vel ut praecedentes, vel ut consequentes: ut praecedentes quidem, in quantum passiones impellunt voluntatem ad aliquid volendum: ut consequentes vero, prout ex ipsa vehementia voluntatis per quandam redundantiam commouetur inferior appetitus ad has secundum has passiones, vel etiam in quantum ipsa voluntas has passiones procurat sponte & excitat. Secundum igitur quod sunt praecedentes voluntati, sic diminuunt de ratione laudabilis: quia laudabilis est actus voluntatis, in quo est per rationem ordinatus in bonum secundum debitam mensuram & modum. Qui quidem modus & mensura non seruat, nisi cum actio ex discretione fit, quae discretio non seruat, cum homo ex impetu passionis ad aliquid volendum et sic sit bonum prouocatur: sed erit circa modum actionis, secundum quod impetus passionis est magnus uel paruus, & sic non nisi a casu continget quod debita mensura seruetur. Secundum uero quod consequuntur ad uoluntatem, sic non diminuunt laudem actus uel bonitatem: quia erunt moderatae secundum iudicium rationis, ex quo uoluntas sequitur: sed magis addunt ad bonitatem actus duplici ratione. primo per modum signi: quia passio ipsa consequens in inferiori appetitu est signum, quod fit motus uoluntatis in sensus: non enim potest esse in natura passibili quod uoluntas ad aliquid fortiter moueat, quin sequatur aliqua passio in parte inferiori. Vnde dicit Augustinus 14. de Ciuit. Dei, dum huius uitae infirmitatem gerimus, si passiones nullas habemus non recte uiuimus. Et post pauca subiugit causam dicens. Nam omnino non dolere dum sumus in hoc loco misericordiae, non sine magna mercede contingit unanimitatis in animo, & stuporis in corpore. Secundo per modum adiutorij: quia quoniam uoluntas iudicio rationis aliquid eligit, proprius & facilius id agit, si cum hoc passio in inferiori parte excitetur, eo quod appetitiua inferior est propinqua ad corporis motum. Vnde dicit Augustinus 9. de Ciuit. Dei. Seruit autem motus misericordiae rationis, quoniam in ira probatur misericordia, ut iustitia conferuetur. Et hoc est quod Philosophus dicit in 3. Ethic. inducens uersum Homeri, uirtutem & furorem

In fine orationis pro Quinto ligario quae in nouum crimen.

Cap. 9. a medio diuilius to mo 5.

Cap. 5. ante med. tom. 5.

Q. dist. S. Tho. NNN 2 erige,

erige, quia uidelicet, cum aliquis est uirtuosus uirtute fortitudinis, passio ire electionem uirtutis sequens facit ad maiorem promptitudinem actus: si autem præcederet, uirtutis modum perturbaret.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod perfecta ratio laudabilis, & uituperabilis consistit in uoluntario, unde id quod minuit de ratione uoluntari, diminuit rationem laudabilem in bono, & uituperabilem in malo. Passio autem præcedens electionem diminuit rationem uoluntarij, & ideo laudem boni actus, & uituperium mali diminuit: sed passio sequens est signum magnitudinis uoluntarij, ut dictum est, unde sicut in bono addit ad laudem, ita in malo ad uituperium. Ille autem ex passione peccare dicitur, in quo passio inducit ad electionem peccati. Qui autem ex electione peccati uirtu-
tationem peccati incidit, non dicitur ex passione peccare, sed cum passione. Verum est ergo, quod ex passione agere diminuit, ut dicitur, & uirtutum: sed cum passione agere potest utrumque augere.

AD SECUNDVM dicendum, quod motus uirtutis, qui consistit in perfecta uoluntate, non potest esse sine passione, non quia uoluntas ex passione dependeat, sed quia in uoluntate perfecta in natura passibili ex necessitate passio sequitur.

AD TERTIVM dicendum, quod in opere uirtutis est necessaria & electio & executio. Ad electionem autem requiritur discretio, ad executionem promptitudo. Non autem determinatum est, requiritur promptitudo. Non autem requiritur multum, ut homo actualiter in executione operis existens multum circa opus meditetur: hoc enim ut Augustinus dicit in sua Metaphysica, potius officeret quam prodesset, sicut patet in citharedo qui multum impediretur si ad tactum singularium chordarum cogitationem apponeret, & similiter scriptor si in formatione singularium literarum cogitaret. Et inde est, quod passio electionem præueniens impedit actum uirtutis in quantum impedit iudicium rationis, quod necessarium est in eligendo: postquam uero puro iudicio rationis iam electio est perfecta, passio sequens plus prodest quam noceat: quia si in aliquo turbet iudicium rationis, facit tamen ad promptitudinem executionis.

Et per hoc patet solutio ad quartum.
AD QVINTVM dicendum, quod Deus & angeli non sunt susceptivi passionis, & ideo ex uoluntate perfecta in eis nulla passio sequitur: sequeretur autem, si passiones capaces essent. Et propter hoc ex quadam operum similitudine consuetudine locutionis humana in angelos usurpantur, non propter aliquam affectionem infirmitatum.

AD SEXTVM dicendum, quod illi qui habent uirtutes purgati animi, sunt aliquo modo immunes a passionibus inclinatis in contrarium eius, quod eligit uirtus, & iterum a passionibus inducentibus uoluntatem, non autem a passionibus uoluntatem consequentibus.

AD SEPTIMVM dicendum, quod ad carnaliter dilectionis pertinet, si passio amoris dilectionem uoluntatis præcedat, non autem si sequatur: hoc enim ad feruorem pertinet charitatis, qui in hoc consistit, quod dilectio quæ est in superiori parte, sui uehementia usque ad permutationem inferioris partis redundat.

Et per hoc patet solutio ad octauum.

ARTICVLVS VIII.

Utrum passiones in Christo fuerint.

3. p. q. 15. art. 4. cap. 16. circa med. tom. 3.

OCCTAVO queritur, utrum huiusmodi passiones in Christo fuerint. Et uidetur quod non, quia secundum Augustinum 12. de Trinitate, omne agens est præstantius patiente: sed nullum creatum est præstantius anima Christi, ergo in anima Christi non potuit esse aliqua passio.

¶ 1. Præter. Secundum Macrobius, fortitudinis purgati animi est passiones ignorare, non vincere: sed Christus habuit maxime uirtutes animi purgati, ergo in eo huiusmodi passiones non fuerunt.

¶ 3. Præter. Secundum Damascum, passio est motus appetitiua per suspensionem boni, vel mali: sed in Christo non fuit suspensio, hæc namque ignorantiam pertinet, ergo in Christo non fuit aliqua passio animæ.

¶ 4. Præter. Secundum Augustinum passio est motus animæ contra rationem: sed in Christo nullus motus fuit contra rationem, ergo in Christo non fuit aliqua passio animæ.

¶ 5. Præter. Christus quantum ad animam non est angelus minoratus, sed solummodo quantum ad infirmitatem carnis: sed in angelis passiones non sunt, ut Augustinus dicit in 9. de Ciuitate Dei, ergo, nec in anima Christi fuerunt.

¶ 6. Præter. Christus fuit perfectior secundum animam, quam homo in primo statu: sed homo in primo statu habuit passionibus subiectus non erat, quia, ut dicit Augustinus in Ciuitate Dei, ad uitæ presentis pertinet infirmitas in quibuscumque bonis officijs, huiusmodi perpetui affectus: infirmitas autem in primo statu non fuit, ergo nec in Christo huiusmodi passiones fuerunt.

¶ 7. Præter. Secundum Augustinum dolor est sensus diuisionis, vel corruptionis: sed in Christo, neque fuit sensus corruptio, neque diuisio, quia, ut dicit Hilarius, ab omni uim poenæ sine sensu poenæ: neque fuit in eo diuisio, vel corruptio, quia a summo bono nulla dependit, ergo in Christo non fuit dolor.

¶ 8. Præter. Vbi est eadem causa, & idem effectus, sed in corporibus sanctorum non erit aliqua passio propter hanc causam: quia erunt a somite separata, & animabus gloriosis unita, cum ergo hoc fuerit in corpore Christi, uideatur quod non potuerit esse in eo corporalis passionis dolor.

¶ 9. Præter. Nullus dolere, vel tristari, nisi de sui boni amissione, propter hoc enim, & malum est contrarium stabile, quia admittit bonum: sed bonum hominis est uirtus, hoc enim solo homo efficere bonus potest, ergo cum in Christo istud bonum ademptum non fuerit, in eo tristitia, vel dolor non fuit.

¶ 10. Præter. Secundum Augustinum 14. de Ciuitate Dei, cum dicitur, sentimus ab eo, quod nolentibus accidit, talis uoluntas tristitia est: sed in Christo nihil accidit, quod ipse noluerit, ergo in Christo passio tristitiæ, vel doloris non fuit.

¶ 11. Præter. Nullus rationabiliter tristatur, vel dolere, nisi propter aliquam laesionem: sed sicut præbet Chrysostomus, nullus læditur, nisi a seipso, quod quidem sapientissimus, tristitia in eo non fuit.

¶ 12. Præter. Augustinus dicit, quod recta uoluntas non solum inculpabilis, uerum laudabilis habet motus: sed in Christo fuit recta uoluntas, ergo in eo isti motus fuerunt.

¶ 13. Præter. In Christo fuerunt defectus huius uitæ, qui perfectioni gratiæ non repugnant: sed huiusmodi passiones non repugnant perfectioni gratiæ, sed magis a gratia causantur, ut patet per Augustinum 24. de Ciuitate Dei: hi enim affectus de amore bono, & de sancta charitate ueniunt, ergo huiusmodi passiones in Christo fuerunt.

RESPON. Dicendum, quod passiones iste aliter sunt in peccatoribus, aliter in iustis, & perfectis, & in peccatis, aliter in Christo homine, aliter in primo homine.